

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Consolatio Desperantium, Seu Conciones De Magna Dei
erga Peccatores serio poenitentes, comitate**

Bosquier, Philippe

Coloniae, 1617

Concio Decima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56142](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56142)

homines inclinavit, & in omnem omnino partem conuerterit: *Misericordia motus est*: Qui ergo de Iesu Christo desperat, neque ipsum, neque eius bonitatem satis perspectam habet. Amen.

CONCIO DECIMA.

Græca. Thema. Καὶ ἐσπλαγχνίσθη.

Vulgata. Et misericordia motus est.

Syriaca. Et misertus est eius.

Factâ breui repetitione Concionis præcedentis, ut mos meus est, talis fuit propositio.

- I. Quod Iesus Christus eam misericordiam, qua dicit proximo dimitienda esse peccata, uoluit nobis esse quam commendatissimam.
- II. Quod, quo sunt creature generosiores, eo frequentius accidunt, mansuetiores sunt, & misericordiam propensiores. Quod naturæ instinctu omnes ad misericordiâ cupiditatem ducamur.

I.
QUOD IESVS CHRISTVS EAM MISERICORDIAM, qua dicit proximo dimitienda esse peccata, uoluit nobis esse quam commendatissimam.

Omibus, ut mea fert opinio, notum est. & conspicuum (animæ dilectissimæ) misericordiam duo importare; aut, ut planius loquar, esse misericordiæ species, quarum una dicit remittenda esse, quæ in nos admittæ sunt, peccata: altera

proximi miseriæ condolendum esse, eiq; urgente necessitate succurrendum.

Vtramque impensè exhibuit filio suo prodigo bonus ille paterfamilias. De posteriori sic textus Evangelicus: *Cum autem adhuc longè esset, vidit illum pater, & misericordia motus est, & accurrens, &c.* Simulatq; oculos suos in filium suum pannosum, ærumnis & pauperie deformatum cõiecerat clementissimus ille pater, commota sunt viscera eius, cor eius misericordia læcinatum est, obuiam illi processit, induit illum, *dedit calceamenta in pedes eius*, esca potuq; refecit. Vt deinceps annuentibus superis, intelligetis luculentius De priori: *Osculatus est eum*, suam in gratiam recepit, eius patrocinium contra fratrem seniore tumultuantè & indignatè, quod tam benignè perditionis ille filius à patre exciperetur, suscepit.

Cæterum hæc præclara misericordiæ huius patris erga filium suum prodigum; & Iesu Christi erga Publicanum; atque erga omnes, qui vera penitentiæ ducuntur, exempla; non solum idèd à Christo, aut à nobis proponuntur, vt Dei infinitam agnoscamus bonitatem, & agnoscentes ampliori fiducia in ipsam animemur; sed etiam vt ad eorum persequenda vestigia incitemur. Vnde non abs re me facturum duxi, si horam misericordiæ illi exponendæ, quæ remittenda esse peccata, contra nos commissâ suadet & cohortatur, impendam: Quippè vtilissima est hæc tractatio, & maximiè hoc turbulentissimo & tumultuosissimo tempore, quo concordia, benevolentia, animorum coniunctio apud Christianos in exilium pulsa esse videtur. Tot bellorum tempestates experti sumus, & adhuc experimur; tot lites & rixas, querelas, contentiones, tot duella in dies singulos, non sine magno animi nostri dolore, inaudimus, vt vehementer metuamus ne tandem in bella publica, ac exitiosa erumpant: vel ad minus ne coniurationem sanctam, & confederationem contra Turcam Christiani nominis hostem præpediant. Omnibus, ille struit insidias hæretico æquè, ac catholi-

co; Gallo æquè, ac Burgundo, &c. Quos omnes paulatim, ordinatè, & gradatim molitur suo tyrannico subijcere imperio.

Tros Tyrisijs, mihi nullo discrimine agetur.

Hoc dicit in intimis sui cordis visceribus valentissimus ille Tyrannus, quamvis aliud exterius ostendet, quamvis cum Rege aliquo, aut republica foedus ineat, & contractet; quippè hoc in eum finem facit, ut regnum alterius, aut aliam republicam inuadat, opprimat, ac suæ potestatis faciat. Ostendamus igitur ut Christus hanc misericordiæ speciem nobis commendat; Deinde, ut quo quis est generosior, ad eam sit propensior. Ad hæc doceamus, si id temporis angustia permittat, ut is iram supremi Iudicis sibi thesaurizet, qui offensam proximo remittere abiecit & recusat.

Quod ad primum punctum attinet, quid quæso in toto Euangelij contextu reperitur, ad quod sapius & verbo & factò nos prouocet magister ille cælestis, quam ad hanc misericordiæ virtutem excellentissimam? *Estote misericordes, ait, sicut & pater vester misericors est.* Et alio in loco: *Benefacite his qui oderunt vos.* Immo virtutem hanc præfert sacrificio: *misericordiam volo non sacrificium.* Quasi dicat, malim peccata in vos admissa remittatis, quam mihi sacrificium offeratis, qualecumque illud sit: etiam ipsum augustissimum missæ sacrificium, nimirum si illud ex parte offerentis spectes, siue offerens sacerdos sit, siue Laicus. Et hoc rationi consonum esse videtur: nam quid aliud in sacrificijs immolatur quam alienum, quam carnes animalium? Et quid aliud hoc est quam *ex alieno torio*, ut protritissimo celebratur adagiolo, *laxa leua excindere*? Et in missa sancta quid offerimus quam alienum? quid aliud a nobis offertur quam es minutu, quâ parû panis & vini in altari ad cõsecrandû? Et quid ibi patimur? At dum proximo peccata indulgemus, propriâ immolamus, & sacrificamus voluntatem, & dum appetitum vindictæ inordinatû coercemus, & præscindimus, torquemus nos ipsos & excruciamur.

Luc. 6.

Matth. 5.

Qui Christi sunt carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. Nos ipsos ea voluptate priuamus, quæ comes solet esse vindictæ. Cor nostrum tanquam in cruce suspensum tenemus, tanquam duabus molis pressum & coarctatum; vel certè tanquam sanguine, qui in tanto furore illud circumuallat suffocatum. Sed hoc opus hic labor est. Herculanas vires hoc desiderat. Difficilius quam vnam Montium ciuitatem, aut Ostendam: quam Mediolanense propugnaculum, vel Antuerpiense expugnare. Difficilius quam Leones & vrsos viribus corporeis superare & expugnare, vt quòdam Dauid adhuc pastor paruulus, eos dum arietem de medio gregis tollerent, attestante scriptura suffocauit, contrucidauitque.

Fortior est qui se quam qui fortissima vincit

* Mania, nec virtus alius ire potest. (non sibi.

Si animus hominem perpulit, actum est, animo seruibit

Si ipse animum perpulit, dum viuuit, victor victorum eluset; ait Comicus.

* alius omnia est forte melius.

Pub. Mim. Iracundiam qui vincit, hostem superat maximum.

Idem: Bis vincit, qui se vincit in victoria.

Prou 16. Melior est patiens viro forti: & qui dominatur animo suo, expugnat ore urbium.

Patiens, sapiens.

Nobile vincendi genus est ignoscere victo.

Hoc Cicero tanquam omniū Iulij Cæsaris virtutum cõplementum cõmemorat Quippè, mea quidè sententia, maximè heroica est virtus hæc, & in summo virtutū apice constituta, supra quam non datur vltra, quam qui assecutus fuerit, non est quod illud Caroli Quinti: plus vltra, vsurpare queat Quid etenim huic virtuti deest: Hæc extremum est potentia. Immo in eâ abripior opinionè, vt existimem virtutè hanc inter cæteras oēs principem obtinere locum, nec hominem hac nobiliore, illustriorem, vel heroicam magis sibi posse comparare. S. Greg. Nazianzenus in sua de funere patris oratione non veretur dicere Sanctam Stephanum plus meriti & gloriæ

Cæsar. orat. pro M. Marcello.

Greg. N. orat. 18.

orando pro tortoribus suis, & se lapidantibus à Domino Deo adeptum esse, quam pro Deo mortem optendo, sed loquentem audiamus: *Stephanus cum lapidibus obrueretur, pro lapidantibus preces fundebat, et Christi discipulum decebat, cuius causa cruciatus quoque ipse praclarior illi erat, quam mors ipsa, quippè qui Christo leuitatis patientiaque fructum offerret.*

Et dubitatio mihi est, si in acerbissima Iesu Christi passione quicquam illustrius fuerit, meritotum magis, aut Deo Patri acceptabilius hac admirabili misericordia, qua erga proprios suos carnifices, à quibus cruci affigebatur, & dum in cruce penderet, extremis tormentis discruciatas, subsannabatur, usum esse diuinum testatur eloquium. Sanè non fulmine eos quo digni erant, percussit, non aperto terræ hiatus absorpsit, sed ijs hæc omnia indulsit, patremque ipsidem ignosceret rogauit, cuius iam fortassis brachia eleuata, ac fulmen, quo eos perderet, videbat preparatum. Et quod maiorem meretur admirationem, immanissimorum illorum hominum scelera excusauit, eos per ignorantiam peccasse affirmans, *ne sciat quid faciunt.*

Et quamuis minus prudentibus hæc Christi excusatio non nihil à vero videri possit seiuncta, & dici quod plus nimio eorum tegat peccata, est tamen ab omni mendacij suspicionem prorsus aliena. Quippè impossibile est, ut vel hic, vel alibi prima ipsa veritas possit, quod veritati aduersetur, proloqui: cum enim Deus sit, mendacium in ore eius non potest inueniri: mendacium siquidè, etià ipso Platone attestante, infirmitatis argumentum est, quæ in Deum cadere nullatenus potest. Ad hæc quis tam insulsus dixerit, quod Christus patrem mendacio fallere voluerit, quem non posse decipi in confesso est: *frustra iacitur rete anteculos pennatorum.*

Seni verba dare difficile est.

Terent. in Andria.

Quod ergò Christus, qui est æterna, & increata sapientia, patri voluerit imponere, fucumque facere, nemo

nemo sani cerebri existimauerit. Illud sanè extrà omnem est controuersiam, multos illorum crassa peccasse ignorantia, maiores & sapientiores affectata.

Tanti (animæ dilectissimæ) Dominus Deus noster hanc facit misericordiam, vt nobis se peccata nostra remissurum promittat, si & ea proximo dimiserimus. *Dimittite & dimittimini.*

Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur. *Relinque, ait sapiens, proximo tuo nocentem: Et tunc deprecanti tibi peccata soluentur.* E contrariò bonus & misericors Deus se non nobis condonaturum peccata, immò indulgètiã datam se reuocaturum, & ea peccata quæ in libro suo iam deleta erant, in computum adducturum asseuerat, si non proximis nostris pepercerimus. *Matth. 5.
Eccl. 8.*

Quod pulchrè ostenditur in præclara parabola illius, qui debebat Regi decem millia talenta, quæ ingens summa est, & propemodum inæstimabilis, & quam ei Rex ad primam instantiam dimiserat: *miserus autem Dominus illius dimisit eum, & debitum dimisit ei.* At ingratus ille conseruo suo solum centum denarios remittere nolebat: *sed tenens suffocabat eum dicens: Redde quod debes. Et proci dens conseruus eius, eum rogabat dicens: Patientiam habem me, & omnia reddam tibi. Ille autem noluit, sed abiit, & misit eum in carcerem, donec redderet debitum.* Quod cum intellexisset Rex, tunc vocauit illum & ait illi: *serue nequam omne debitum dimisi tibi, quia rogasti me, Nonne ergo oportuit & te misereri conseruo tui sicut & ego misertus sum?* sic remissionis schedula rupra fuit & lacerata, omne debitum iterum ad supputationem reuocatum, & tradidit eum Rex tortoribus, quoadusque redderet uniuersum debitum. Commemorata hac parabola epilogus additur notabilis: *Sic & pater meus cælestis faciet uobis, si non remiseritis unusquisq; fratri suo de cordibus uestris.* Nec enim ore sufficit remittere, aut manus osculo, vel alio palliatæ assentationis poppysmare, sicut faciunt qui aliud fronte simulant, aliud in pectore firmant, sed *Matth. 18.*
corde

corde remittendum est, candida & sine labe simplicitate. *Iudicium sine misericordia ei, qui non fecerit misericordiam. Qui vindicari vult à Domino inueniet vindictam, & peccat à illius seruans seruabit.*

Quid? quod etiam præcipit Deus vt indulgentiã petamus prout eam alius indulgemus? si sæpè, petamus etiam sæpè, si promptè & citò, etiam promptè & citò eam efflagitemus, si enormium peccatorum, iniuriarum aut contumeliarum, idem faciamus, hæc enim omnia hoc verbo (*sicut*) comprehenduntur.

Matth. 6. Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Eadem mensura, qua debitoribus nostris mensi fuerimus remetietur nobis. Secundum vasis angustiam, vel amplitudinem: secundum vlnæ breuitatem, aut longitudinem quam Deo adferemus, sigillo proximi nostri contenti aut non contenti confirmatam, ab ipso Domino Deo mitius tractabimur, aut acerbius.

Adhuc a nobis exigit diuina illa bonitas, vt & sæpè, & sine numero dimittamus iniurias in nos a proximo comiectas, *toties quoties*, & non dicamus: semper idem recurrit, semper idem statuendum, finis nullus: *facilitas venia inuentium perit delinquendi.* *Isaiæ cap. vigesimo sexto. Miserrimus impio, & non discet iustitiam: veterem seruanda iniuriam, inuitas nouam.*

Isaiæ 26. Cum feceris iudiciatua in terra, iustitiam descendent habitatores orbis. Hoc, dico, non vult Dominus Deus, sed vt semper condonemus. Hæc siquidem est resolutio, hæc doctrina beato Petro, hominũ animi magnitudine præstanti, data & impartita, præter eam quam omnibus communicauerat dicens: *Si septies in die in te peccauerit frater tuus, & septies in die conuersus fuerit ad te dicens: pœnitet me, dimitte illi.*

Resolutio autem tunc Petro facta est, cum accedens Petrus ad Iesum dixit: *Domine quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? Vsq̃ue sapienter memor*

memor fortassis Petrus erat illius septies, cuius apud Lucam fit mentio. Huic quaestioni absolute & resolutorie Christus hunc in modum respondit: *Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies.*

Luc. 17.

Hoc est, ut adnotant Sanctus Hieronymus & Theophylactus quadringentes nonagies. Nec solum septuagies septies peccanti fratri dimitendum est, ut sonare videtur latina versio, quam sequitur Sanctus Augustinus & Origenes, nam per numerum hunc determinatum, numerus indeterminatus intelligendus est, ut sciamus toties esse fratri peccatum remittendum, quoties in nos peccat. Huic expositioni post Sanctum Hieronymum adheret Sanctus Anselmus, sic enim ait: *Us videlicet peccanti toties dimittere precipitur in die, quoties ille in die peccare non posset: per hunc numerum omnem transgressionem intelligens. Praecipit ergo dimittere septuagies septies, id est universam transgressionem.*

Orig. aut eius interpres in calce hom. 6.

D. Anselm. in cap. 1. Matt.

D. Augustinus de verbis Domini ser. 15. q. d. quoties peccauerit, ignosce.

Diuus Hieronymus: Toties dimitte, quoties peccare potest.

Diuus Chrysoft. Non numero conclusit remissionem, sed quod continue, & semper est significat. Ioannes Hesselius in 18 Matth. Quasi dicat semper fratri dimitte si volo.

Des. Erasmus. parag. in hunc locum: Non dico, inquit, ignoscendum usque ad offensam septimam, sed usque ad septuagesies septimam: indicans nullum esse prescribendum numerum ignorantia Christiana: sed quotiescunque respuerit qui peccauit, toties ex animo condonandum esse culpam: penitus eximens ex animo Christiano omnem ulciscendi libidinem.

Idem annot. ad hunc locum: Ingentem numerum posuit pro infinito.

Sebastia. Muanterus annot. ad hunc locum: sensus est.

est. quotiescumque poenit et fratrem peccati, debemus ei nos ei condonare.

Paulus Palatinus hic: *Septuagies septies, id est infinities.*

Franciscus Varablus vertit: *Non dico tibi usq; ad septies, sed usq; ad septuagies septenas (vices.)*

Et in annotat. 13. addit: *id est remittes quadringentes nonagies, infinitas remissiones indicat, quasi dicas latius sexcenties.*

Et hoc vult Dominus Deus, quia nihil consentiens est legi naturæ, quæ vult ut id faciamus alteri, quod nobis in simili casu fieri optaremus. Sed quotusquisque est qui proximum non lædat; & Deum ipsum sæpius & acerbius ob infinitam eius maiestatem non offendat? Ecquis mortalium est, qui non percipiet, ut homines, ut Deus ipse ea quæ admittit, diffimulet, ac omne ultionis consilium seponat & abiciat? hoc fac igitur, ait Dominus Deus, omni fratri peccanti in te. *Alter alterius onera portate.*

Hoc etiam vult Dominus Deus quod iuri humano consentaneum sit, quod prohibet ne idem in propria causa pars sit & iudex, quod tamen fit dum iniurias nobis illatas ipsimet vlciscimur & persequimur.

Hoc vult & præcipit Dominus propter duo attributa sibi propria & peculiaria, quæ sunt honor & iustitia, creaturæque incommunicabilia. Quis de de priori sic per Prophetam: *Honorem meum alteri non dabo*, Deum locutum, nesciat? Et per Moysen de posteriori: *mea est ultio & ego retribuam?* Et per S. Paulum: *mibi vindicta, ego retribuam?* Inter tot tam excellentes & præstantes proprietates, quas supremus ille parens suis communicat creaturis, hæcæ duas sibi reseruat, quorum una ab altera dependet. Princeps laudis audus, colit iustitiam eamq; exercet, Qui iustitiã non sectatur, virtutis præmiũ nõ fert, non assequitur eximios honores. Immo dignitas regia sine iustitiã stare nõ potest, ac se tueri, sicut prædonũ aut grassatorum societas, nisi consistat alicuius iustitiæ specie, dissipetur diuellaturque necesse est. *Iustitia & c.*

Isa. 4.

Deut. 32.

Rom. 12.

Psal. 96.

iudicium correctio sedis eius.

Si igitur non vis vt Deus iniuriarum aut contumeliarum acceptatum vltor sit & vindex, sed ipse eas persequeris, Dei honorem tollis & gloriam, cōuenientissimus quippe modus, quo Deus suum adaugeat honorem & gloriam, est iustitiam exercere. Ideo Deus est, ideo pater est, ideo Dominus & princeps est vniuersi: *Diuum pater & hominum Rex*, vt benefactis honores & præmia, malefactis ignominias & supplicia decernat, studia bonorum excitet, malorum improbitatem coerceat. Et, vnicuique quod suum est reddat. *Rex Iuppiter omnibus idem.*

Et tu, ô miser homuncio, audes Dei officium vsurpare, audes *in alienam messem*, vt in prouerbio est, *facem immittere*? Vis illum præuenire: vis pro ratione sit manus, aut gladius? Vis simul & actor & iudex esse? Dic quæso quid de hac in Deum iniuria censeres? Deum ipsum, quantum in te est, suo iure priuas, tribunali suo & iustitiæ solio illum deturbas, illudque occupas. Quod si in corde tuo tacitus diceres: Egrede inde Domine Deus, hoc desere tribunal, meum est in eo sedere, te dominum non agnosco, Dominus ipse esse percipio, nonne tu ipso Lucifero detestabilior esses, & execrabilior, qui à Domino Deo nihil auferre, sed similis duntaxat illi esse volebat, iudicareris? *Similis* ita loquebatur, *ero altissimo.*

Immò tu, cum Domino Deo tuo sic expostulas? Iustus non es iudex, colere & exercere iustitiam non potes, tibi eam administrandi nec volūtas est, nec animus: nūquam administrabis: volo igitur illius esse executor. Volo ipsemet Deus esse. Et sic dum zelo vindictæ percitus, stricto & euaginato vis honorem tuum propugnare, gladio, Domino Deo (sacrilegium giganteum) honoré, máximo tuo damno, ac patris tuæ aduersæ emolumento suffuraris. Cum siquidem actor esses, defensor remanes & reus, nec contra vnum duntaxat hominem, sed contra Deum ipsum. Et è contrario res inimico tuo cedit quam optime: *sum etenim defensor esset, & reus, libertate donatur.*

AN

An non vides igitur, ô hominum miserrime, quantum detrimento hæc fiat permutatio? Pietas tuo debetur aduersario, nec enim idem bis punitur in idipsum; nec ex vno sacco duplex sumitur molitura: tibi verò ira adscribitur & vindicta, vt enim iniuriæ tibi illata vltor esses & vindex, factus es in ipsum Dominum Deum tuum iniuriolosus, falcem in ipsam messem immittens, in ea quæ Dei sunt propria irrepens, & eum sua possessione, expellens & exturbans. O immane sacrilegium! Quod si sceleratus quiquam in te coniecit iniuriam, quid inde? num Deus huius causa fuit? Cur Dei honorem rapere & furari; vt tuum reparares, quem alius abstulerat, voluisti?

Non est quod cum Domino Deo more puerorum colludas, qui vel se inuicem extrudunt; vel dicunt quando se percuto, alterum percute. Vel more eorum, qui in mensa colaphum excipientes, reddunt vicino, dicentes ordine hoc fiat, ad patrem meum tandem perueniet: *Noli errare Deus non iridetur.* Patris honoris suæ tempus effluxit, non patitur sibi impingi a lapas, aut iniuriam irrogari, non vult amplius filii Barrabam præponi. Iam honorem alteri dare non vult, ad iustitiam iam incumbit, ius quod à Patre accepit & promeritus est, tuetur inuiolabiliter: *Pater omne iudicium dedit filio, quia filius hominis est. Data est michi omnis potestas in celo & in terra.* Iob 36. *Causa tua quasi impij iudicata est, causam iudiciumque recipies.* Hoc etiam ita vult, quia vt Deus & homo exemplum nobis ipse reliquit. Vt Deus, quando toties nobis ignoscit quoties ad ipsum conuertimur, siue ferius id fiat aut citius, & qualecunque peccatum illud sit: *Cum ingemueris tunc saluaberis.* Quam sæpè dormire, non videre, non audire se simulat, cum nos, qui eius nos famulos protestamur, in eum peccamus, ac ad iracundiam prouocamus? Verè dixerit: *Ego autem tanquam surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os sum.*

Matt. II.

Vt homo, nam vt veram & expressam se bonitatis ideam exhibet & clementiæ dicens: *Discite à me quia mitis*

impis sum & humilis corde. Quæ non Deus bone, exempla bonitatis, mansuetudinis ac humilitatis cum hominibus conuersans nobis ipse reliquit? Quam semper ad misericordiam propensus, quam pronus ad veniam? Quum die quodam Samaria hospitalitatis expers, Christum nollet admittere, ut ibi pernoctaret, seque ibidem ad tempus refocillaret, Apostoli autem stomacharentur, vellentque ignem de celo dimitti, quo ipsa ad instar Sodomæ, euerteretur & penitus absorberetur, digni quippe erant, quorum scelus acri vindicta expiaretur, nonne grauitus illos increpauit, maluitque omnem iniuriam, omne malum & incommodum placide tranquilleque perferre, quam vel in minimo ingratos illos sceleratos & crudeles lædere aut offendere?

Dauid quamuis mansuerus fuisse legatur, in eiusmodi tamen casu aliter ingratum illum, stultum, & avarum Nabal excipere animo suo constituerat, nisi sapiens Abigail eius vxor obstitisset, ac Dauidi obuiam processisset, eius iram lenitura & emolitura. Cum die quodam Pharisei in loco publico, sacro, ac plurimorum hominum præsentia Christum mendacij traducerent, ac hisce verbis eum insectarentur: *Tu de teipso testimonium perhibes testimonium tuum non est verum.* Eique alibi dicerent: *Samaritanus es & demonium habes,* tantum abest, ut se huius iniuriæ ultorem exhibuerit, aut in eos mendacium retorserit, quin potius modestè responderit se veritatem dicere, nec se demonium habere. Ecce ut tam atrocem à se contumeliam remoueat, tantum suorum verborum ostendit veritatem.

Quum Herodes in ipsa passione Christum irrideret, eumque ut stultum candida veste indueret, nullum indignationis signum prodidit, sed altissimo silentio omnia benignè pertulit, ac maxime de animæ illius Tyranni perditione condidit. Vnus Elifæus vsus coniuirasset ad illum Herodem

rodem protinus dentibus discerpendum. Quod cum Sanctus Petrus iusta ira motus in horro praecidisset scelerato illi seruo Malcho dexteram auriculam, Christus Petrum verbis castigauit, & in patientiae specimen semper ostenderet, causam perditam nebulonis contra fidelissimum suum famulum suscepit.

Postmodum eodem ingratisimo Malcho, manu armata, ut asserunt plerique, benedicti Iesu faciem percutiente (iniuria cui par non potest excogitari) non est ultus hoc conscelerati hominis flagitium, sicut merebatur, aut exsiccando manum illam sacrilegam, aut eandem e corpore auellendo (ut eundam Iudaeo euenisse memorant, qui praesumptuose ausus fuit tumbam beatissimae Virginis dum ad sepulchrum deferretur, contingere) aut os illud mutum reddendo, quod tanta cum arrogantia faciendo dixerat: *Sic respondes Pontifici?* Non fuit igitur horum tam immanium facinorum vindex dulcis Iesus, sed ut trium dierum agnellus, sedate haec omnia & moderatè pertulit. Immo coram hoc sacrilego, & hominum omnium quos vnquam contulit scelestissimo, ita sese demisit, ut quasi suum constituerit iudicem dicens: *Si male loquutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem bene, cur me cedat* his verbis, crudelis illius & ingrati hominis cor etiam si fuisset adamatinum, rumpi debuisset & in mille partes dispartiri. At de bruto animante, non fit accipiter, nec de scurra paterfamilias. Nec pugnae aut labijs assuescunt aues venaticae.

Sed quod clementiae, bonitatis diuinæ, & misericordiae illustrius haberi potest exemplum, quam illud quo erga Iudam impiissimum suum proditorem vsus est Christus Iesus? notissima erant Christo omnes Iudae intentiones, conspirationes, factiones, sciebat quam peruersus esset publici dispensator loculi, quam egregius fur. Cernebat eò omnes Iudae conatus infecti, ut tandem Christus ipse venderetur, & suis aduersarijs traderetur, & tamen

eum à suo consortio non amouebat intus & extra, in prædicatione, in mensa eum admittebat: *Quæcum dulces capiebat cibos, in domo Dei ambulans cum consensu.* Nec hæc mortalium vlli vnquam manifestauit; immò nec dilecto suo, & suo: una secretorum conscio S. Iohanni Euangelistæ, quamuis expresse interrogasset: *Domine quis est qui te tradet?* Et hoc ne alii Apostoli coniurati, & maximè Petrus, violentas in eum manus inijcerent, eumque tanquam scelestissimum proditorem contrucidarent.

Adhæc stupenda fuit Christi patientia, quando ab impudentissimæ audaciæ nebulone illo, permisit se osculari & amplexari, labia sua diuina labijs illius scelerati & profani tangi & cooperiri.

Quod fecit vt proditorem suum e manibus Sancti Petri eriperet: is siquidem corde iunior & feruentior, quam postularet tam eius ingrauescens ætas & Apostolatus dignitas, haud dubiè in eum quam in Malchum irruisset, impetu ferociori: fecit & hoc, vt illum ab impia sua sententia auocaret, nec eum traderet, quem iam numerata pecunia vendiderat. Vnde tam placidè, tam amanter eum monebat dicens: *Amice ad quid venisti? Quis nostrum, si Christi loco fuisset, tam agnino & columbino fuisset animo, qui non protinus ira efferbuisset, ac cristas erexisset? Quis nostrum non ad instar Leonis furori irarum motus concepisset, ac in hæc & similia verba prorupisset: Ah poltrone! ah, traditor al Rey! Hispanicè. ah! traditore de la carne salata! Italicè. Ah belistre! ah pendart! home desac & de corde. Gallicè. Ah furcifer! ah verbero! lingua Romana. ah vir belial; fili diaboli, vir sanguinum; Hebraico dialecto Hoc & simili elogio Semei Dauidem afflictionum tempestatibus eum agitaretur excipiebat. Patientia trium agnelli dierum tot iniurijs prouocata & laceffita, in arietis & leonis furorè, iamò cõtra proprium pastore prouolueretur & effunderetur. Nõ sic dulcissimus Iesus. Adhuc agnellus erat, non colore*

1. Reg. 16.

mutabatur, non temperie, non sermone fiebat asperior.

*Claud. in
Manlij
Theod. cō-
sulatum.* *Seruat inoffensam, diuina modestia vocem;
Temperiem seruant oculi, nec lumina feruor
Asperat, aut rabidas diffundit sanguine venas,
Nullaque mutati tempestas proditur oris.*

Quod si vocis tonum immutarit, is lenis fuit & placidus, quo ouem illam perditam & aberrantem reduceret, si fieri posset; Et præceptum illud debita condonandi inimicis, suo exemplo nobis ob oculos proponeret. Sic testatur Beatus Petrus: *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius: qui cum malediceretur, cum pateretur, non comminabatur: tradebat autem iudicanti se iniuste: Huius fidem facit. ipse pro inimicis suis in cruce oratio, ipse dico iam animam agens & mortem inter dentes habentis: de qua oratione paulò post.*

1. Pet. 2.

Hæc igitur exempla præceptis suis innexa, & nimis suis nisi obseruentur adiuncta, nunquid sufficientia sunt, quibus ad misericordiam, & clementiam amplexandam incitemur & permoueamur? Hoc est quippe benè loqui, nimirum quod dixeris opere comple-

*Quid. l. 6.
fast.*

*Sic agitur censura, & sic exempla parantur,
Cum iudex alios quod monet, ipse facit.*

Res mira. Si amicus tuus signis quibusdam ostenderet se singulari amore prosequi famulum suum fidelem, immò canem aliquem venaticum, eoque tibi commendaret: ut ei complaceres, nulla ratione in eos iniquius agere, aut eos lædere, etiamsi ab ijs offenderis, velles: etiamsi dico ab vno provocareris iniuria, ab altero moribus commoueraris. Ut autem Domino Deo tuo complaceas, non potes moderatè fratrem tuum perferre, quem tam impensè amat, & quem tam seridè tibi commendat? Atque sic amicus ab amico plus impetrare potest pro seruo

feruo, aut animali, quam ipse Deus huius vniuersitatis effector ab homine creatura sua, pro homine sibi simili, quamuis hæc faciētibus mercedem promittas in amissibilem.

Et quid opus hic commemorare quam sæpè Deus ter Opt. Max. re ipsa ostenderit sibi hoc commiserationis opus gratissimum esse? Exemplorum pleni sunt libri, hoc loco vnicum suffecerit in medium proferre, quod ex varijs tanquam memoria dignissimum, verissimum, & à viris grauissimis scriptis traditum excerpsti, quod in vitis PP. suo loco inuenietis, quas traduxi, & impressæ sunt à Baltazare Bellerio in folio. Hoc rarum & illustre exemplum est Ioannis Gualberti Florentini, hominis nobilissimi, quod anno plus minus 1030. contigisse memoriæ consignatum est. Scribitur igitur de hoc Ioanne, quod cum die veneris sancto illi factus esset obuius aduersarius quidam, qui fratrem suum occiderat, vindex voluit esse eumque confodere. Alter videns se iam in extremo iam vitæ discrimine constitutum esse, nullamque euadendi spem superesse, statim ad illius genua sese deiecit, rogauitque obnixissimè, vt propter eum qui tali die in cruce mortem pro omnium salute oppetierat, vitam suam sartam tectam conseruaret, sibi que ignosceret. Hæc submissio & oratio ita Ioannis Gualberti cor lancinavit, vt misericordia motus non solum ei ignouerit, vitamque cōseruarit, sed prouolutus etiam in terram, posito tormento manuali, & gladio in vaga recondito, illum amplexatus sit tenerrimè & amicissimè, non secus ac paterfamilias filium suum prodigam, promittēs quod loco fratris sui demortui, eum esset in posterū habiturus. Præclarum equidem misericordiæ exemplum hominis, illius nationis, quæ irarū motus, quos semel cōcepit, non facilè solet dimittere.

*Paul. Mo-
ris. in sua
hyst. omni-
um relig.
li. 1. c. 26. &
Blasio Ma-
diolanēsi
mutuati.*

Sed audite iam (animæ dilectissimæ) vt Dominus Deus hanc misericordiā remunerarit. Hic igitur Ioannes Gualbertus, hoc facto, hoc duello peracto, quo seipsum vicerat inimico suo condonando, in tem-
plum

plum Sancti Miniati propè Florentiam se ibidem suas Deo orationes oblaturus, contulit, & cum genu coram imagine cruci pro nobis affixi, quæ in medio erat ecclesiæ flexisset: Ecce, ô diuinam bonitatem, ô quomodo Deus nos ut obtemperemus allicit! Ecce hæc inquam imago visibiliter caput suum cum strepitu quodam, & ligni ex quo formata erat contractione inclinavit & inflexit, significabat nimirum Deus quam sibi gratum fuisset & acceptum hoc egregium misericordiæ facinus, quod erga inimicum suum, hic Ioannes pararat. Quasi Deus ipse humiliter suæ creaturæ gratias ageret ob hanc misericordiam inimico purè propter Deum præstitam. Hoc miraculo excitatus idem Ioannes Gualbertus seculo nequam relicto in eodem monasterio Sancti Miniati vitam professus est monasticam. Vobis tam illustre exemplum suffecerit.

Quid dicam? non solum Dei gratiam meretur & benevolentiam hæc misericordiæ virtus, sed hominibus etiam non eorum duntaxat, quibus benefeceris & peccata remiseris, sed aliorum quoque qui sectatores sunt illius, aut lectores vel auditores. Vt enim exosa habemus ea animalia, quæ prædæ inhiant, crudelia sunt, querulosa & bellicosa, cuiusmodi sunt miluij, lupi, ursi, & è diuerso pacifica, quæ sunt sine felle, sine malitia, ut agnellos, columbas, arundines, caniculas amamus. Eodem modo eos diligimus homines quos ad misericordiam propensos esse videmus; Turcos verò, feroces & implacabiles horremus & detestamur. Ouid. lib. 2. de arte.

Odimus accipitem, quia vivit semper in armis,

Et pauidum solitos in pecus ire lepors.

At caret insidiis hominum, quia mitis hirundo est,

Quasq; colat turres Chaonis ales habet.

Boni etiam Patres eas maiori amore prosequuntur proles, quæ mitiores sunt & pacis amantes, turbulenta verò & seditiosa minus amant. Rebecca haud dubiè affectu intensiori suum complectebatur Iacob, quam Esau (quamvis fratres essent gemelli)

simplex quippè Iacob erat, miris, & in domo paterna pacificus: Esau verò factus est vir gnarus venandi, & homo agricola: Iacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis. Et licet scriptura dicat quod Iacob dilexerit Esau, non tamen hoc simpliciter asserit, sed adiungit propter venationem id factum fuisse: Iacob enim libèter in sua decrepita ætate carne vesceretur ferina quam diebus singulis afferebat Esau. Isaac amabat Esau, eò quod de venatione illius vesceretur. Quod igitur adferebatur, diligebat magis quam ipsum adferentè, ollam magis quam magirum. Sportulam diligebat & perulam. Dicitur etiam quod Iuppiter graui odio Martem fuerit profecutus, eo quod inter omnes eius filios, & spurios, nullus fuerit Marte tumultuosior, nullus bellicosior. Vidi ego matrem præ gaudio illachrymantem, vel simulantem se illachrymari, dum filij cuiusdam bonitatem & mansuetudinem, qua ceteris præstabat, recenseret.

Quid contingit frequentissimè, vt aduersarios nostros parcendo potius quam vindictam sumendo superemus, eosque nobis subijciamus. Sic D. Gregor. Nazianz. orat. 28. de funere patris. Sapenumèrò magni ad salutem momenti est, ignoscendi facilitas, eum qui iniuriam intulit pudore coercens, atq; à metu ad amorem & beneuolentiam multò tutiorem certiorèq; traducens.

Claudianus in Coni. Manlij. Lenè fuit Nilus sed cæcis omnibus extat,
Vilius nullas confessus murmure vires.

Et paulò post.

Pax maiora decet: peragit tranquilla potestas,
Quod violenta nequit: mandatq; fortius urget
Imperiosa quies.

Flectitur obsequio curuatus ab arbore ramus;
Franges, si vires experiere tuas.

Dextera præcipue capit indulgentia mentes:
Asperitas odium, sæuag; bella mouet.

Obsequium tigresq; domat, iunidosq; leones.

Responsio n. ollis frangit irâ, sermo durus suscitât furorè.

Hoc vno aut altero exemplo memorabili illu-

Onik.

Idem li. 2.
de arte.

Præm. 152

stremus ac confirmemus. Litteris consignatum legimus Heremitam fuisse, cuius tugurium cum prædones inuasissent, dixerunt: venimus huc, ut omnia quæ habes diripiamus & expilemus. Respondit ipse: auferte hinc filij quæcunq; volueritis. Cum verò ea quæ habebat Heremita, desportarent, iamq; discederent, vidit adhuc loculum dependentem in vincto, quæ bonus ille vir statim accepit, & infecutus est eos dicēs & clamās: filij accipite adhuc hoc quod estis obliti. Quid accidit: Prædones hi hominis patientiam demirati, quæcunq; suffurati erant restituerunt, & revertentes ea in suum locum unde abstulerant importarunt, dicentes: verè homo iste, homo Dei est. Sic plus potuit mansuetudo quam fortitudo.

Greg. li. 1.
diab. c. 2.

Narrat quoque S. Gregorius, quod cum Abbas monasterij Fondensis quodam die iter faceret, incidit in equites grassatores, natione Gothos, quem cum equo deturbassent, obtulit illis scuticam, quam in manu tenebat, dicens: hanc etiam scuticam accipite, erit enim vobis vsui ad excitandum equum. Quid obigit? Equites hi pergentes ad Vulturum fluvium pervenire, at equis reluctantibus & recalcitrantibus hætere ibi coacti sunt. Memores iniuriæ quæ homini Dei intulerant reuersi sunt, ut ei equum redderent. Cum verò recusaret, nec vellet equum recipere, elevarunt eum & equo imposuerunt, eius sine dubio mansuetudine victi. Videtis quantum huic bono patri patientia profuerit & clementia? Longè aliter, ut populari sermone dicitur, accidit pauperi illi homini, cui cum milites mediam panni partem, quem ferebat, eripuissent, ratione se huius iniuriæ in die illo iudicij districto reddituros minabatur. At hominem irridentes, alteram quoque panni partem quæ habebat, tanta dilatione alleciti extorsērunt.

Senec. l. 1.
natur. 7.

Immo nec Leones eos, qui molliter loquuntur, offendant. Fulgur minus nocenti rebus mollibus, quam duris solet inferre. Senecam loquentem audiamus. *Loculis integris ac illæsis, conflatur argentum: manente vagina gladius liquefit; & inuoluto ligno, circa pila, ferrum omne distillat.* Dicamus igitur

igitur cum S. Chrysoſtomo: Si nihil à Deo huic indulgentia, præmiij proponeretur, at quia omnes beneuolo, & epist. ad benefico fauent; omnes illum admirantur & laudant, & Philemonem non iubente Deo, remittere debebamus debitoribus nostris.

Quid iam dicemus de tranquillitate illius animæ, quæ citò ac promptè offensas commissas remittit? illa trititia & amaritudine assidua non vrgetur, quæ solita est ossa exsiccare.

Indormit securè & quierè. Non modos, non dolos quibus iniuriam sibi illatam propulset machinatur. Nò somnijs inquietatur, quæ timorem incutiant & horrorem. Non rancore conficitur, si occasio, aut modus se vindicandi non se offerat. Non rebus alterius macrescit opimis. Furijs non exagitur. Conscientiæ remorsu non diuexatur, quod vel non condonari, vel plus æquo sese vindicari, ut iram & vindictam prorumpentibus contingit, ubi iræ igniculi fuerint sopiti. Nec metuit ne aduersarius par pari referat, & nouis iniurijs aut contumelijs de integro eâ laceſſat. Nam ut trito celebratur sermone, qui bellam dat, bellam expectat: *Qui qua vult dicit, qua non vult audiet.* Rectè Terent. in Andriæ prologo: *Dehinc ut quiescant porro moneo, & desinant maledicere, malefacta ne noscant sua.* Non timet ne aut Deus, aut sancti qui cum eo regnant acerbis in eam animaduertant: nam eos qui seultores exhibent & vindices oderunt & detestantur: *Videntes conserui eius qua fiebant, contristati sunt valde, & venerunt & narrauerunt Domino suo omnia qua facta fuerunt.* Timore non concutitur, quoties Deum precatur, orationemque profert Dominicam, quod est Euangelij totius & fidei compendium, & breuiarium, ne oratio sua annexa habeat peccatum, mentiendo & dicendo se debita dimittere, cum tamen non dimittat. Aut ne importuna sit oratio sua, inefficax, vel penæ meritoria diuinæ, cum & velit ad semper voluerit vindictam de aduersario, quantum in se est, & fuit, sumere: *Dimittis nobis sicut dimittimus.*

O quantam nobis parit hæc clementia tranquillitatem, *mansueti hereditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis.* Et hoc insinuabat, mea quidem *M. h. 11.* sententia, Christus Iesus, cum diceret: *Iugum meum suauis est & onus meum leue.* Et, cum suo exemplo nos ad hanc mansuetudinem prouocasset, adijceret: *Et inuenietis requiem animabus uestris.* Nunquid & Apostolis die quodam dicebat: *In patientia uestra possidebitis animas uestras?* Fælices igitur animæ illæ quæ benignæ sunt & misericordes. Iam prægustare incipiunt primitias & suauis cælestis patriæ fructus, & in hac miseriarum valle quendam velut terrestrem paradisum experiuntur. Ac tandem ex vno in alium immigrant. E contratio animæ implacabiles & vltices ex inferno in infernum præcipites corruunt: *Ex hoc in hoc: Ex hoc in illud.* Quæ cum ita se habeant, quisque pro vicularum suarum modulo imitari studeat patrem filij illius prodigi, de quo scriptum legimus: *Et misericordia motus.*

Ibid.

II.

**QVOD ANIMAE GENEROSIORES,
sint ad misericordiam propensiores, & quod
misericordiam doceat ipse natura instinctus.**

Nihilominus (quod sanè mirandum est, & tanquam horrendum in Christianismo monstrum habendum) nostræ ætatis Christiani. immò ij qui cæteris omni virtutū genere deberent præluere, Domini nostri ac nobiles, suo se honori plurimū consulere arbitrantur, si quasuis iniurias aut cōtumelias sibi vel suis irrogatas, animo vlciscantur implacabiliter. *Litem mouebunt, si vel a sinus mordeat canem.* Sic ferè Commodus Imperator homo equidem parum commodus, qui cum annorū esset duodecim, ac se in balneis ablueret, contigit vt a musca pungeretur, quod adeo indignè tulit, vt ipsum balnearum magistrum

in fornacem viuum iusserit dari præcipitem. In eam abripiuntur opinionem, vt existiment se maiorum laudes obrerere, se nihil animi in corde, se nec vnam honoris habere, se dignos esse, qui potius cum fæminis sarciant, vel sila ducant, quam se gladio & pugione accingant, nisi omnino iniuriam illatam vlciscantur, nisi vel duello vel alia ratione seiplos contrucident & iugulent, etiamsi tantum vel musca malè eorum oculos præcutrat, si vel leuis rumor eorum aures, qui minus placeat subintrer, si iniquus eos oculus conspiciat:

Quantulacumq; adeo est occasio, sufficit ira.

Inuenal.

Egregij profecto homines, qui se Dominos non reputant, nisi & in duello magni sint Domini, nec nobiles, nisi vita & moribus ipsos referant Ethnicos, imò ipsis Ethnicis vitam viuam contaminatiorem. Nec claris se natalibus ortos ducunt, nisi statim in eum arma corripiant eumque lædant, à quo vel in minimo læsi sunt: vt si vel mendacioli alicuius illos arguat, vel aliquid effutiat quod minus eis placeat. Quod si sine vindicta iniuriam remittant se indignos nobilitate omni arbitrantur. At si mendacij quempiam traduxerint in eumque fuerint iniuriosi, mallent sibi ceruicem ab humeris auelli, & miserè sibi vitam adimi, quam remissionem exposcere, & satisfactione honesta cum offenso in gratiam redire.

*Vide mon
dum satis
faciedi in
Ierony. d.
Vurea in*

*suo dialog.
de vero
honore
militari
Pag. 69.*

Misera sanè hominum istorum conditio: non intelligunt in quo verus equestris & militaris honor consistat, sed suo loco eum deturbantes, transferunt in res nullius valoris & momenti, & vt sic loquar, de asini sæpè vmbra disputantes, aut de fumo discrepantes, tandem ad singulare certamen descendunt. Non intelligunt generosi militis honorem non in hoc situm esse, vt quis se tanquam Rodomontium gerat, vt se buccis conrepanibus ostendet, insolentius fortitudinè suam efferat, iniuriã amicis afferat, alijs lites intentet, socios pro quavis re ad certamen prouocet, sed veri militis est, in hoc totis viribus incumbere, vt

ne latumvnguem à vere virtutis semitâ deflectat: suorum affectuum motus rationis magisterio subijciat, à lege Dei sui nunquam refiliat; fortis & magnanimus in publicis certaminibus, in iustis & licitis, in quibus fama paratur immortalis, existat. Quid honoris meretur (sic loquitur doctus quidam Cæsariensis Episcopus R. mus Pater F. Chrystophorus Chelfontanus) qui & personam, & alterius bona in continuo ponit & tenet periculo? Non scio, nisi honorali dignus sit, qualem merentur lupi, leones, aut Diabolus ipse animarum ab initio hostis & aduersarius, & Rex super filios superbiæ.

Quo honore dignus est is, qui proprio decepto iudicio illud dedecus arbitratur, quod Deus, boni & sapientes honorem iudicant & asserunt; nimirum iniurias fortiter ac sapienter ferre, easque excelsa animo remittere? Et illud pro honore ducere, quod Deus, & boni, & sapientes dedecus esse & ignominiam existimant, scilicet brutalem exercere ferocitatem & crudelitatem, velle sibi similem opprimere, aut à sibi simili opprimi, velle hominem homini, non solum lupum esse, sed plusquam lupum? nec enim tanta est luporum inter se cædes, tanta carnificina, quanta inter ipsos homines reperitur. Quis honor est falsò opinari, quod homo alteri honorem auferre possit, etiam si in eum iniuriosus esse queat? Honor virtutis semper comes est, illi adhæret firmissimè, non secus ac corpori umbra, honorantur semper qui virtutum splendore coruscant. Alterum nemo honore priuare potest, nisi prius eum virtute, qua præditus est, & cui coniunctus est priuet. Qui virtute instructus est, solus se honore priuare potest, dum scilicet virtute posthabita, vitium amplectatur: *nemo laditur, aut spoliatur honore, nisi à seipso.*

Quod si honor ab eo, qui virtutis ornamento decoratus est, auferri nõ potest, sed vitio dumtaxat proprio deperditur, quæ hæc stultitia est & dementia, ut quis illud modis omnibus prosequi velit & viribus omnibus recuperare, quod ei ablatum non fuit nec auferri

auferri potuit? Quis hominem illum non irriserit, siue Dionantinus fuerit, siue Manbeugius aut Arcadius, qui vitro, citroque equum perquirebat tanquam perditum, cui tamen infidebat? Aut senem illum iam excutientem, qui libros suos voluebat & reuoluebat, chartas scriptaque sua excutiebat ut ocularia siue perspicilla crystallina uel vitrea de integro inueniret, quae naso suo subnixa tenebat? Sic de eo philosophandum qui honorem perquirat, quem non amisit, nec ab eo auferri potest.

Deinde quid honoris meretur, qui aded pusillo animo est & abiecto, ut choleram etiam minimam refrenare non possit & comprimere, aut aded delicatus est & mollis, ut nequeat morsum aliquem, muscae morsu minorem æquanimiter perferre? Quo is honore afficiendus est, qui gladiatoris & bustuarij, immo lanionis, aut carnificis fungitur officio? Et præsertim cum non sit inscius quod Dominus Deus, Ecclesia, princeps, duella serio prohibeant, præcipiatque ecclesia Catholica, ne eorum corpora, qui duella committunt in loco sacro sepeliantur, si eos contingat in duellis occumbere, uelutque alibi non sepeliantur quam in campo inter brutorum animantium ossa, quibus facti fuerint non absimiles, nimirum *sepultura a sibi.*

An honor est, suum contemnere principem, matrem ecclesiam adspernari, Domino Deo creatori suo non obtemperare, vitam, corpus, sepulturam, quæ omnes naturaliter diligimus Christiani, Gentiles & Barbari, negligere & nihili facere, terram amittere, non propter cælum, sed propter infernum, propter nimirum honorem, quem fugimus esse & non est? Quid honoris habuerit is, qui ut alto stemmate natus inter ignorantes habeatur, uult malus reputari Christianus, & tanquam refuga aut apostata ab omnibus probis ac doctis Theologis pronuciari?

Bono probari malo, quam multis malis.

Laudari à malis vituperari est.

Quis honori uertat, si quis tam temerè vitam suam

discr-

discrimini obijciat, immò animam suam Dæmoni deuoueat? Nemo siquidem in dubium reuocari, quin talis, dum in eiusmodi certaminibus ex hac vita abripitur, supplicij addicetur sempiternis, tum propter inimicitiam mortalem, non habitualem duxat, sed etiam actuaalem, quæ cum è viuis excedit; tû propter trium legû. Principis scilicet, ecclesiæ & Dei transgressionem. Anima dico hominis eiusmodi, quæ sola omni honori præferenda est, & mille mundis anteponeuda, quæ alio non est redempta pretio, quam morte & sanguine Iesu Christi Domini & Saluatoris nostri:

Sit protrito adagio Abbas quidam irridetur quod hos versus in hunc modum distinxerit.

Porta patens esto nulli, claudaris honesto.
eum dixisse debuisset:

Porta patens esto, nulli claudaris honesto:
est equidem hic sensus verus & genuinus. Hinc nostris Proverbum est: *Pro uno puncto suum Abbas amisit asinum.* Quis eum non irrideat, vel potius eius stultam nobilitatem despectat, qui propter honoris punctum imperceptibilem, non asinum, (licet asinus ille verum fuerit animal, vel monasterium aliquod quod *Alna ab alnis arboribus* denominatur) sed miseram perdit animam? O damnum indicibile! ô stultitiam deplorandam! pro re tam pauci momenti animæ suæ iacturam facere!

Respondent ipsi & dicunt, quod non vt Christiani, sed vt nobiles eiusmodi singularia certamina ineanit. Illis respondeo me euangelium non scire, quod aliter pro nobilibus, in materia iniuriæ, remissionis, reconciliationis, rationis & iustitiæ loquatur, quam pro ignobilibus. Sed nec video quod nobiles Christiani sint alterius speciei, quam sint infimo & obscuro loco nati: nec facultatem aut priuilegium aliud habeant, quam rudis & imperita multitudo.

Virg. l.
Æneid.

Tros Tyriusq; mihi nullo discrimine agetur.
Nec video etiam quod Christianus & nobilis diue
sit

Ant personæ, quarum altera hoc licitè facere possit, seque saluare; altera minimè.

Memoriæ proditum est, quod cum semel quidam annosus rusticus videret Archiepiscopū Coloniensem magno cū apparatu & multis stipatum militibus iter facere, subrisit; cur rideret interrogatus, respondit se risisse ac demiratum esse, quod Sanctus Petrus Christi in terris Vicarius pauper & inops, successores suos tam diuites reliquisset & opulentos, qui militarem potius, quam ecclesiasticum statum præferant. Respondit tunc Archiepiscopus, se ducem esse & Archiepiscopum, & quod tanquam dux militares secum haberet copias: at in ecclesia se tanquam Archiepiscopum gereret. Rusticus intulit: Domine, vellem diceres mihi: quando Dominus dux erit cum dæmonū omnium colluue, vbi tunc erit Dominus Archiepiscopus?

Sanè possim, & iustiore titulo, irridere ritus brutales & barbaros Christianorum nobilium, qui honoris punctum tanti faciunt, ab ipsiq; petere: Domini, quando Christianus in duello mortè oppetens damnabitur, vbi erit nobilis: An Deus & Diabolus spoliū diuisuri sunt & dicturi: *nec mihi nec tibi, sed diuidatur?* Et Iesus malum Christianum Diabolo tradens, nobilem priuilegium pro parte sua assumpturus est? Aut dicet dæmon Domino Deo: *Da mihi animas, cetera tolle tibi?* quæ hæc partitio fieri potest? Et si fieri posset, optaretisne, vt nobilior ac melior vestri portio, anima nempè, in perpetuum perderetur, vt honor præensus saluaretur? Verum ne in re tam seria & tanti momenti videamur nugari, Respondeo quia tam alto genere oriūdi estis, ideò meliores esse debetis, placabiliores, & misericordiores: nam non solum inter homines, sed inter etiam ipsas bestias nobiliores ferè sunt ad misericordiam propensiores, & flexibiliores. Et profundiora flumina lentius solent defluere.

Curtius docet *altissima quæq; flumina minimo sono delabi.*

Demost. orat. ad Alexandrū magnum: *Nihil habes*

Res

*In sent.
memorat.
Pag. 14.*

3. Reg.

Rex Alexander, vel fortuna maius, quam ut possis: vel
patura tua melius, quam ut velis seruare quamplu-
rimos.

Quid. lib. 3. Trist. eleg. 5. Quo quisq; est maior, magis
est placabilis ira:

Et faciles motus mens generosa capit.

Silencio hic præterimus quam clemens & benignus sit Dominus Deus noster, cuius magnitudo infinita: Etiam tacemus Iesu Christi misericordiam & bonitatem, de puris siquidem loquimur hominibus.

Romani illi triumphatores arrogantes, rerum Dominis, nunquid omnium fuerunt hominum generosissimi, ad arma nati, inter arma educati, ac per arma ad summum honoris fastigium subiecti? Quid illis ambitiosius, quid honoris defendendi studiosius? animosius ac acerbius pro honore decertabant, quam possent nostri vnus aut quatuor anni domicelli, pro qualicumque honore duellum suscipientes & tanquam pro aris & foris dimicantes. Et tamen nobiles illi Romani gloriabantur seque ostentabant quoties virtute constanti & modestia suorum amicorum infirmitates aut iniurias perferrent, ut his duobus rebus inimicorum vires frangerent.

Quis principum si ab aliquo infimæ nobilitatis homine, homine dico ad instar fungi vnus nouo, ad iram prouocatus fuerit, arma vlturus sibi factam iniuriam corripit, quin potius virtutem suam & animi magnitudinem in remittenda iniuria manifestam esse percipit? non vult videri in illâ perferenda exili animo esse, sed excelto & constanti vult illam perferre, cum illam inferens sibi par non sit, sed quæ si vellet nullo negotio & quasi ludibundus conterere posset & opprimere, *Aquila non capit muscas*. *Vincere seipsum magna est victoria*, ait Pibrac.

Paucis de fundatore Romani imperij loquamur, & de quibusdam Imperatoribus, qui eum secuti sunt. Quid vnquam mundus vidit clementius Iulio Cesare? Hic à lachrymis abstinere non potuit Pompei

in illa

inimici sui caput adhuc sanguine conspersum conspiciens. Quid clementius Iulio Cæsare, qui nūquam vitam alicui eripuit nisi in armis existenti? Quid clementius illo qui omnibus condonauit? Quid clementius illo, qui plures aduersarios suos suæ restituit pristinae dignitati ac honori? Quid clementius Iulio Cæsare, qui se vitam reddere posse exoptabat ijs qui in ipso certaminis ardore occubissent. Quid clementius Iulio Cæsare, qui non ob aliam causam quā ob bonitatem è viuis abreptus est. Tam bonus fuit & clemens, vt inter cætera honorum genera quæ decreti ei fuere, sancitum sit, vt ei templum clementiæ extrueretur, gratiæque redderentur, pro ea qua in victoria vsus erat, humanitate. Cic. Orat. pro Rege Deiotaro. *Cum facile exoreris Cæsar, tum semel exorari soles. Nemo vnquam te placauit inimicus, qui vllas resedisse in te simulatis reliquias senserit.*

L. Lipsius amicus meus lib. 1. monitorum & exp. politicorum c. 17. nu. 14. ille C. Caluo oratori, qui famosis epigrammatibus profciderat, cum de reconciliatione significasset, prior & vltro scripsit tanquam ipse lassisset. Idem Catullum Poetam, qui fama eius perpetua stigmata (& nunc leguntur) versibus inusserat, satisfacientem, eadem die adhibuit cana.

Cæsar Augustus eius adoptiuus modo vsus est eo. *Sueto in*
 de: Cum enim quadraginta esset annorū, & amplius, *vitam*
 & in Gallijs demoraretur, fidelique sermone denun- *Aug.*
 ciaretur, quod nobilis quidam iuuenis, cui nomen erat L. Cinna, Pompeij magni nepos, ei strueret insidias, simulque vbi, quando, & quomodo hoc se executurum imaginabatur, manifestaretur: nimirum cū Cæsar sacrificijs offerendis intentus esset. Etiam si iam alias huic L. Cinnæ ignouisset, & patrimonium quod fisco cedere debebat, idem integrum reliquisset, immò bona ipsius auxisset vnus beneficij & sacerdotij collatione, tamen clemens hic Imperator homuncionem hunc ita relapsam iussit accersiri, vt solus solum alloqueretur, & data ei sede sic eum affatus est: Rogo te Cinna ne meum interpellas sermo-

T

nem,

nem, etiam te benignè, ac placidè audiam. Tunc beneficiorum, quæ in ipsum Cinnam contulerat, facta breui enumeratione: nimirum ut ei vitam cum tamè in inimicorum castris repertus fuisset, donasset: ut patrimonium ei liberum reliquisset: ut eum beneficio ornasset & honestasset. Tandem subiunxit, cur ait, morte me dignum iudicas? Cum Cinnam his verbis iam tremore prostratum cerneret, asperius in eum nihil locutus est.

Ambr de obitu Theodosij. D. Ambrosius sic de suo Theodosio: Beneficium se putabat accepisse augusta memoria Theodosius, cum rogeretur ignosceret; & tunc propior erat venia, cum fuisset commotio maior iracundia: & optabatur in eo, quod timebatur in alijs, ut irasceretur. Hoc erat remedium reorum. Qui nunquam veniam confiteri negavit.

Carolus Magnus, magnum illud Saracenorù flagellum, deuictis Saxonibus, & suo imperio subactis, omnes eis in ipsum alienationes & perdulliones remisit (quæ fuerant frequentissimæ) ea tamen conditione, ut sacro baptismatis fonte tingerentur, fidemque Iesu Christi salutarem amplexarentur. Lipsius inimicus meus, duo memoria dignissima de huius magni Principis clementia erga filium proprium & filiam narrat, & quamuis auctorem non referat, decentis tamen mihi sufficit auctoritas: ipse dixit. At igitur quod cum in eum filius eius Pipinus conspirasset, hocque iam pro comperto haberetur, ei condonauit: relapsus est, iterum ignouit, modò tamen anima tam inconstans tertio prolaberetur, religionem meditaretur, eamque ingrederetur. In quo duplici eum beneficio complexus est. Vno dum veniam indulsit: altero dum viâ ad aliud regnum & imperiû, Franciæ excellentius, adipiscendû monstrauit.

Rursus recenset quod filia eum offenderit. Quædam Eginhartus à secretis erat Carolo magno, & in aula morabatur homo doctus & prudens, sed arte amandi parû peritus. Is Domini sui filiâ, quâuis disparis planè esset conditionis, adamante: filia etiâ huius capta fuit amore. Malû. Ignè, quo flagrabat, vi amantibus

ferè mos est, furtiuus extinxere aquis: secretò & nemi-
ne conscio aliquo tempore mutua se se commixtione
defædarunt. Tandè cù quadam nocte Eginhartus in
Principis infantis cubiculo secreto esset, & sub auro-
rà inde vellet egredi, vidit totù pauimentù niue stra-
tù. Pauperculus quid faceret? si progredetur, ex ve-
stigijs aliquè hominè in Dominatum secretis cubi-
culis fuisse, agnosceretur facillimè. In his angustijs ei
consilio, astutia, fortitudine iuocatur amica. Eum ad
instar baiuli Parisiësis, humeris suis imponit, efferit hoc
dulce onus pro viricularum modulo. Sed ecce (ò casù
aduersum, simulq; prosperum) Carolus magnus ex in-
opinato adest, videns filiam suã tam insignè baiulam,
doler pariter & subridet. Vtrumque nota, tunc sapiès
ille Princeps dissimulabat. Illucescente iam diè suos
conuocat Principes, rem gestã vt iucundam sic igno-
miniosam, exponit, consiliũ petit, (neminè tamen
nominando, & auctorem huius tragicę comedię sub-
ticendo,) qua multari debeat pœna, qui tã nefando
scelere Dominũ suũ offendisset, & quid mereretur fi-
lia quæ in parentè tã esse iniuriota? Vno consensu
responderunt omnes, eos mortis reos esse. Tunc ius-
sit coram se vtrũq; accersiri, & in publica purpura-
torum corona sic ait: Hi sunt, Domini, delinquētes.
Et tu Eginharte, & tu filia mea quæ vos dementauit
audacia? Negare non potestis; nam me inspectorem,
me accusatorem, me iudicem & vltorem habetis. Ni-
hilominus experieris Dominum, & tu parentem cle-
mentem. Ignoscimus vobis, hac tamen conditione,
Eginharte tuam hanc concubinam duces in vxorem,
vuite concordēs, & mutuis vos officijs subleuate.
Sic magnus ille Imperator hos duos summo, quo
consternebantur pauore, exemit, eosque summo
gaudio perfudit: Patri & Domino tam clementi
gratias, vt potuerunt pro tanto beneficio egerunt,
ijsq; amplissimus ille Principum consensus congra-
tulati sunt.

Vnum adhuc exemplum clementiæ Romanorum
Imperatorũ & vnus adhuc Caroli, & tunc finem his

*Guenava
in aureis
epist. in
fine.*

imponemus, proferamus, Dum steterint Herenles
columnæ, dum mundus permanferit, noster Ganda-
uenfis Belgicus felicitis recordationis Carolus quin-
tus in ore hominum erit, & ob in subditos clemen-
tiam eius memoriam excipiet & tuebitur immorta-
litas. Siue in Hispania dum perduelles quidam da-
ce Ioanne de Padille fuere: Siue in Germania sub du-
ce Saxone; siue Gandavi vbi natus fuerat, & vbi om-
nes ab eo alterationes remiffæ sunt, & pauco sangui-
ne conuulfa, quamuis *sine sanguine non fit remiffio.*

Cum die quodam, mirum dictu, vnus qui ei a con-
filijs erat bellicis, suaderet Gandauum, totius
Flandriæ oculum pulchriorem deleteret & funditus e-
uerteret, eminetiorem totius ciuitatis turrim secum
conscenderet iussit, ei que dixit: Oculis curiosis non
cursorijs amplitudinem & parui illius mundi pul-
chritudinem perlustraret, eum esse in Flandria ad in-
star Parisiorum in Gallia. Deinde petijt quor. His-
panicæ pelles, tantæ chirothecæ conficiendæ forent
sufficientes. Cum quid alter responderet non habe-
ret, eum, vt fertur, perpetuo damnauit exilio, quod
tam crudele dedisset consilium. Vtinam nunquam
tale crudelitatis monstrum orbis vidisset. Historicus
quidam eius famofus in multis Iulio Cæsari eum
comparat. Et tandem concludit: *Clementia autem v-
triusq; (Iulij Cæsaris scilicet & Caroli V) æqualis, &
fortassis in Carolo maior fuit. Sic verum est, quo quisq;
est maior, magis est placabilis ira.*

Taceo quod & inimici soliti erant dicere. *Roges Is-
rael fuisse clementes.* Taceo quod Dauid ipse, vt se diui-
næ gratiæ commendaret, suam proponebat bonitatē
& facilitatem: *Memento Domine Dauid & omnis man-
suetudinis eius, quæ eluxit dum Absalon fratre suū Am-
mon confodisset: & dum ipse Absalon contra Patrem
suum conspirasset: tanta quippè fuit Dauid clemen-
tia, vt exercitus duci præciperet dicens: Seruate mihi
puerum Absalon: Dum etiam blasphemator ille Simeli
in ipsa fuga, Absalon persequente, maledictione sua
afflictio afflictionem addidisset, Silentij velo hic cetera*

pat parentes Reges, quibus nihil fuit clementius, cō-
 rego. Vt inter alios Alexandrū illū magnū, qui cū Po-
 rum Indiarum Regē praelijs fregisset, isq; in morbum
 incidisset, non minus impensè eum curabat, quam si
 pro eodem decertasset. Cum verò, præter omnium o-
 pinionem conualuisset, illum in amicorū suorū albū
 referre nō est dedignatus: Et paulò post, teste Curtio,
 eidem Regum suo maius & florentius donauit.

*Curtius
lib. 3.*

Eiusmodi exempla Regum subtriceo, vt exempla
 imperij Romani sacri, cum imperij Romani profani
 exemplis contexam, hoc est clementiā Romanorum
 Pontificum clementiā Romanorū Imperatorum cō-
 iungam. Quid maius in mundo, quid nobilius eccle-
 sia sacerdotio? Quā sanctis Patribus triplici ornatis
 corona? Sic hoc nihil clemētius est sacerdotio, quod
 aliud nihil petit, aliud nihil oprat, nisi vt soluantur
 peccatores, eisq; venia donetur *toties quoties*. Nihil
 hoc sacerdotio clementius, quod non sanguinolēto
 vtatur gladio, sed spirituali, & quidem rarissimè & so-
 btijsimè. Nihil sacerdotio catholico misericordius,
 quod contra Nouatianos hæreticos constantissimè,
 peccatorum remissionem post baptismū lapsorū pro-
 pugnat, & pro ea vsq; ad effusionē sanguinis, vbi opus
 est, digladiatur. Clamat igitur & protestatur quod nō
 semel dumtaxat, sed omni tempore Dominus miseris
 peccatoribus misericordiam benignè tribuat.

D. Cyprian. ser. de cana Domini sub finem: *Velit
 nolit Nouatus hæreticus, omni tempore Dei gratia recipit pa-
 nitentes. Seneca: Nunquā sera est ad bonos mores via. Nulla
 penitentia sera nūmodo vera. Quis sublimius Iesū Chri-
 sti Vicario?*

*Quid. lib.
2. fast.
* al. gen-
tibus.
* al. Ro-
mana.*

* Regibus est alijs tellus data limite certo.

* Pontifici spatium est urbis & orbis idem.

Hoc tu per terras quod in aethere Iuppiter alto

Nomen habes; hominum tu pater, ille Deūm.

Tantæ sunt dignitatis Romani Pontifices, vt eos
 Christiani fideles, Reges etiā & Imperatores adorent,
 & pedes exosculentur eorū, arma ante eorū pedes de-
 ponant, gladiū & arma ab ipsis accipiant, pro ipsorū

defensione gladium corripiant, & vagina diripiant atque educant, iureiurando se pro iisdem decertaturos promittant. Verè. *Genus electum, regale sacerdotium.* Vt summæ sunt dignitatis, ita clementissimi sunt, placabilissimi, & ad remittendum propensissimi. Ob eorū oculos semper illud cuiusdam sapientis antiqui obuersatur proloquium: *maximam potestatem accipiens, datorem potestatis iuxta possibilitatem suam debet imitari. In hoc autem Deum maximè imitabimur, si nihil iudicauerit, quam misereri pretiosius.*

Satis intelligunt non decere, vt aulæ præfectus Domini alicuius parcus sit & tenax, cuius Dominus liberalis sit & munificus; crudelis sit, & implacabilis, cuius Dominus ipsa sit bonitas, vt est Iesus Christus. Etiam sciunt rationi parum consonum esse, vt quis ductus sit & inexorabilis, cum primus summorum Pontificum tam facilem in condonando magistrum habuerit, quem tamen tam ignauè denegârât & rotas. Probè norunt, vt Senecæ verbis vtat: *quod superioribus, & in fastigio collocatis nihil sit pulchrius, quam multarum rerum veniam dare, nullius petere.* Hinc ab illis in nos tot excellentes, tam copiosæ, ac frequentes promanant indulgentiæ. Hinc semper parati sunt deuios in sinum suum obuijs vlnis recipere. Hinc Paulus 4. Pontifex, quodam die hæretico ad veram fidem conuerso, ad pedes suos prostrato, & defluentibus lachrymis veniam petenti dixit: ecclesiam suam suum nunquam ijs ocludere, qui ad eam reuertentur. Efferatæ esse crudelitatis ad pedes prouolutos non benignè tractare, eosq; paternè suscipere. Nec minus amicè & dulciter cum eo egit, quam paterfamilias, vt mox dicemus, cum prodigo euangelico.

Hinc ætate nostra Clemens 8. Papa tam amantèr brachijs suis complexus est, & gyro ecclesiæ adserpsit Henricum magnum huius nominis 4. Franciæ & Nauarræ Regem, quamuis lapsus fuisset relapsusque. Et cur illud quis silentio inuoluat, cum sanctus Paulus libetè de seipso dicat: *Blasphemus sui & persecutor.* Quamuis igitur alias, vt quidam scriptis prodiderit, vilis

Seneca 2.
de Clem.
sap. 3.

istis
Paul
tanc
fang
mo
com
S. Pa
aliqu
desp
exist

P
mer
tis r
mif
tius
por
inf
han

P
rab
erg
Pri
mo
prio
exc
sta
per
ner
tam
ter
pro
n
ter
vo
mi
ni
e

visus sit præfulgidis armis munitus, non secus ac S. Paulus, ecclesia Romanam, ipsum Regē, ipsam Galliā tanquam dux & coryphæus impugnare, aduersariorū sanguine vique effuso, varia loca adtergere, fumo & puluere loca, per quæ eius exercitus ferebatur completere, tamen à modo viuendi tandem resiliit. Sic S. Paulus de seipso: *Audistis enim conuersationem meam aliquando in iudaismo quia supra modum persequebar ecclesiam Dei, & expugnabam illam abundantius, amulatores existens paternarum meorum traditionum.* Galat. 1.

Patris erat tam magni, cui nomen Clemens, vt nomen rei conueniret, Regi tam magno, tam excellentis regni, & ad res tam grandes nato, beneficium remissionis indulgere. Et hoc ob bonum commune totius Christianissimi, quod promouere poterat, (sic me potius quam quibus aliis in spem erexerat.) Quod infortunium, quis casus nobis hoc bonum inuilit, & hanc nobis spem præcidit?

Non possum non vobis etiam clementiam admirabilem Sixti V. Pontificis, ordinis sancti Francisci, erga feminam quandam, prout mihi quidam magni Principis agens quodam die Rome narrauit, commemorare. Casus talis est. Hæc femina rem cum proprio filio habuerat, & filium procrearat. O incestum execrabilem! Quodam igitur die tota tristis & moesta, tota lachrymis perfusa, ob tantum crimen petrupit ipsam confertam hominum multitudinem cum prole quam secum ferebat, vt sese ad pedes tam magni Pontificis deiceret, eaque publicè confiteretur crimen, veniamque precæretur. Et quia propius ob condensam multitudinem accedere non poterat, vt ad genua Pontificis se prosterneret, & rem totam planius & plenius ei exponeret, voce elatâ exclamauit inter confertam ipsam hominum multitudinem Hispanicè si satis commemorari in hunc modum: *Padre sancto, aqueste hijo mio, e hijo del hijo mio. Pater sancte hic filius meus,*

meus, filius est filij mei. Quod cum intellexisset bonus Pontifex, remq; ut se habebat cognouisset, benedictionem ei est impertitus, eamq; absoluit quantum ad iudicium *pro foro fori*, aliamq; ei pœnitentiã, quam vnũ Pater noster & Aue Maria prout recordor, iniunxit. Et cũ quidã diceret huic sancto Patri pœnitentiã hanc nõ esse tãto crimini condignã, respondit. Quid? Nonnẽ tibi videtur pauperculam hanc fœminam latitis pœnã & confusions pertulisse, dum tanta cũ contritione, dum publicè, in propatulo & in conspectu tantæ multitudinis hominum, qui ad instar parui mundi conuenerant, suum cõfessa est incestum? Hæc fuit clementia huius Patris Patrum. Quid vultis? semper illius veritas elucet, quod, *quo quisq; est maior, magis est placabilis ira.*

Sophro. in De sancto etiam Alexandro, Patriarcha Ierosolymitano legitur, quod admodũ benignus fuerit & clemens. Cum quodam die eius secretarius, bonis suis manus attulisset, eaq; compilasset, in fugam se, ne caperetur, coniecit; & cum in latrones incidisset, & ab ijs in remotissima loca abductus esset, ac Patriarchæ hoc innotuisset, illum 85. minus argenteis redemit. Vbi verò reuersus esset illum tã humaniter tractauit, ut illud adagionis vicem subiecit: *Nihil utilius quam Alexandro malefacere.* Verum igitur est, quod *quo quisq; que est maior, magis est placabilis ira.*

Hoc etiam patescit in vtrõq; generis humani sexu. Quia in dies singulos experimur, *quod vindicta nemo magis gaudet, quam femina.* Et quod iratus homo facilius, quã fœmina placari possit & tranquillari: *netumq; furens quid femina possit* (ignoscite Domine, nã quod dico, si gradus hic & locus vobis daretur, dicere; si tamẽ ipsã veritatẽ, ut nobiles decet matronas, ingenuè fateri velletis) nihilominus etiã earũ plerõq; mites sunt & placabiles. Quid? etiam hoc in animalibus ipsis videre est, Leones animalium terræ Reges tã sunt generosi, ut ei non noceãt, quẽ coram se prostratum conspiciunt. Immo à vero deflexos itinere ad rectam viam reducunt. Et cum crudelitate efferrent, tam

tam in foeminas quam viros defauiunt, nunquam in pueros nisi ingenti fame premanur.

*Corpora magnanimo satis est prostrasse Leoni,
Pugna suum finem, cum iacet hostis habet.*

Ouid. 3.
trist. eleg. 3

P. Statius Papinius Thebaidos lib. 8. de Leone loquens :

Si decidat hostis

Ire super satis est, viamq; relinquere victo.

Plinius lib. 8. cap. 16. Leoni tantum ex feris in supplices clementia, prostratisque parcat, & ubi sauii, in viros potius, quam in foeminas fremit, in infantes non nisi magna fame. Credit Lybia intellectum peruenire ad eos precu, &c. Captiuam certe Getulia reducem audiui, multoru in syluis impetum a se mitigatum alloquio, ausam dicere, se foeminam profugam, infirmam, supplicem animalis omnium generosissimi, caterisque imperantis, indignam eius gloria pradam.

Quintil. in declamat. quadam de Leone intelligendus cum ait. Age, si perisset cadauer calcasset? fera me Hercule generosiores, tacentes transeunt.

E diuerso magis ignaui sunt crudeliores.

Iuuenal. sat. 13.

Quippe minuti

*Semper, & infirmi est animi exiguiq; voluptas,
Vltio.*

Quo bestia sunt ignobiliores, eo sunt minus bellicosae, corde abiectiores & angustiores : vt sunt lupi, vrsi, tigrides &c. & minus mansuetae, moriendum si quis in earum morsus aut vncos pedes incidat. Imo demortuum cadauer in varias diripiunt & dilaniant ingenti cum ferocitate partes. Grandes Anglicani molossi, testantibus Aristotele, & D. Chrysoftomo, dicuntur non amplius latrare aut mordere cum coram ijs quis fedet, & facilius adulatione, blanditione & delinitione mitagantur, quam caniculi barbaruli & simuli : nam quamuis vix carnis vncia consent, & vira infirma sint, hominem tamen persequi, & latrare, modo quodam irreconciliabili non cessant. Et si contineantur a suis dominis mutire caperata fronte non desinunt, cum periculo ne eorum moribus pungantur qui illos coercent. Magni è

Chry. ho.
16 ad Eph.

diuerso Anglici illi canes transeunt, & pertranseun-
tes nullo latratu excipiunt, ad paruulorum istorum
canum latratum vel detibus stridere non dignantur,
cum contra parui nullam ferè ob causam grundire
non cessent. D. Chryl. hom. 10. ad Ephes. *Canes hoc mo-
der se facere dicuntur, ut quando in aliquem latrando im-
perint, is verò se in terram proiecerit nihilq; contra fecerit,
mox omnem iram hoc pacto extinguant.*

Et ut de magnis loquamur, & ostendamus quod
secundum Aristotelem ira quietat, dum non mouè-
tur homines, nec eos mordeant, qui in terra prostra-
ti iacent, vobis memorabilem proferam historiam,
quæ in Indijs contigit nouarum regionum adinuen-
toribus Hispanis. Diego Salazar, celeberrimus, quod
inter primos insulam Sancti Ioannis detexit,
magnum habebat molossum, ferocem, ferem ani-
matum in Indiotas, quos vocant Bizerillo. Nocte
illum diem sequente, quo Hispani Cacique Maho-
domaca, prælio vicerant & fregerant, Salazar con-
stituit canem suum laxatum in antiquam quandam
Indicam mulierem, quam captiuam tenebat, emi-
tere. Et ut hoc faceret commodius, litteras eidem
antiquæ tradit ad quendam gubernatorem, qui inde
vno militari distabat, perferendas, sed ea intentione,
ut simulatque nonnihil longius progressa esset, ca-
nem suum in eam impelleret. Paupercula dum læta
se dat itineri, per has siquidem litteras sperabat se
liberandam, Salazar statim canem suum in eam
transmittit, qui eundem subito affectus est. Hæc
molossus hunc accurrentem ad se cernens, furio-
sum ut Cerberum, os habentem apertum quid face-
ret? Sedit in terra, & cum sic sua lingua est allocuta:
Domine canis, Domine canis, has fero litteras (ostendens
litteras obliquatas) *ad Gubernatorem.* Deinde subiun-
xit: *Domine canis ne mihi quid mali inferas.* Tunc
molossus ille Bizerillo, minus canis quam dominus
suis Salazar, humilibus & abiectis huius vetula cap-
tiua & miseræ, precibus motus, sicinus conuertit, & nil
ipsa mali ab eo accepit, nisi quod pede sublato in
eam

Ouid. li.
16. s. 11.

eam, vt in parietem, affluentem vrinam effuderit. Vade Hispani, qui huius canis naturam ferocem & immanem notam habebant, hoc miraculi loco habuere; nec huic vetula vitam eripere ausi sunt, cui canis vitam sarram tectam reliquit, bisque eius saluator fuisse: tum quia eius vitam conseruarat, tum quia suo exemplo effecerat vt conseruaretur ab hominibus.

Nihil hic dico de canibus illius diuitis epulonis, qui Lazarum iacentem in porta accedentes lingebant eius vulnera. Sic igitur bestia generoso & excelso corde ignobiles vero & abiecte plane se modo habent contratio:

Sic iuuat ex animis proiectaq; preda, canesq;

Degeneresq; lupos, magnos alit ira leones.

Quid vbi supr.

At lupo, & turpes instant morientibus vrsi,

Et quacunq; minor nobilitate fera est.

Quemadmodum signum corporis admodum infirmi & debilis est, quando se tangi non potest pati, vt podagra laborantibus contingit, qui ne lectum quidem suum quenquam permittunt accedere. Eodem modo qui ita compositus est, vt statim in iracundiam preceps feratur, & ad minimum verbum irritetur, argumento est eum ceruice admodum infirma, & delicata esse, ac animo profus abiecto & pusillo.

Si igitur eo omnes nostros inflectimus conatus, vt animi nostri magnitudinem, & cordis generositatem omnibus manifestemus, hæc animalia regia & generosa nobis ob oculos proponamus, ostendamus nos passionibus superiores esse, perferamus quæ nobis inferuntur animo excelso mala, nobis mala facientibus ignoscamus & remittamus animo generoso. Hoc si fecerimus non nobis vitio dabitur, non ab animi præstia descivisse iudicabimur, sicut nec animi magnitudinem dicuntur inflexisse summi illi Imperatores & Reges, aut etiam animalia ista regia, si exemplis tam illustribus suam mundo clementiam prodiderint.

Si nobilitatem nostram volumus vincendo ostendere,
ille

ille mea quidem sententia, verè nobilis est, & longè nobilior ex parte animæ, qui viæ motus & imperus rationis imperio potest comprimere; quam sit is qui viribus corporeis vult aduersarium suum superare, vel opprimere. Nam verè nobilis est qui vitur & excellit ratione, imò Angelis, Deo etiam ipsi similis: at qui viribus corporeis præstat, brutis potius ipsi assimilatur, vt Leonibus, Elephantis &c.

Quin & hominum imperitorum iudicio præstantius longè est hominum nobilitatem possidere, quæ est ipsa virtus (à qua nobiles appellamini) quam brutorum animantium nobilitatem habere, quæ aliud nihil est, quam corporea fortitudo & corporis sana dispositio. Ecquis velit potius nobilis bestia, quam homo nobilis nominari? Sicut enim qui ad misericordiam pronus est & clementiam, proximus est Deo, ut testantur sapientes, Demost. oratione ad Alexand. Magnū: *Nec per aliud accedere ad Deos propius potes, ut Alexander quam ut salutem conferas hominibus, vel indulgendo, si egerint: vel parcendo si deliquerint: vel indulgendo, si supplicauerint. Cum enim vincamur à Dijs eo omni munere, vel virtute, sola clementia est, qua nobis dum reddit æquales.*

Claud. Eutrop. 2. *Cum vincamur in omni*

Munere, sola Deos æquat clementia nobis.

Seneca lib. 1. de clementia cap. 20. *Magni animi est iniurias in summa potentia pati, nec quicquam est gloriofius Principe impune læso.*

Cicero orat. pro M. Marcello, *Animum vincere, iracundiam cohibere, victoriam temperare, aduersarium nobilitate, ingenio virtute præstantem non modo excellere iacentem, sed etiam amplificare eius præstantiam diuinitatem, hæc qui faciat, non ego eum summis viris comparo, sed minimum eam Deo iudico.*

Verè parcendo hominibus si deliquerint, ac indulgendo, misericordiamque inimicis præstando laqueum nostrum generosum potius quam vilescentem do mundo reddimus perspicuum. E contrario si brutorum est animantium & quidem eorum quæ minus

gene
re, &
dege
decie
brut
homo
tis in
glori
Quæ
A
bon
secun
homo
qui v
delin
cium
se vi
hab
nob
am g
mus
nob
mun
quid
mūc
stian
D
nitu
tur
fatis
sapi
dat.
esse
hoc
ticu
zele
Hæc
tan
tium

generositatis habent, vt iam docuimus, se vindicare, & inimicum prosternere; sanè non possumus non degenerare de gradu nostræ dignitatis & nobilitatis decidere, obbrutescere, nosq; exinanire, cū ad instar brutorū aduersarios nostros contrucidare volumus: *homo cum in honore esset non intellexit cōparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Et mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis foenum. Qui contemnunt me erunt ignobiles.* 1. Reg. 2.

Adhæc cum præclatior sit nobilitas quæpiam bonum esse Christianum, quam solum nobilem esse secundum mundi iudicium, qui tamen nobilis pro honore censeret vindictam esse sumendam, & eum qui vltor est iniuriæ, verè nobilem existimat; Sanè delinquenti parcere, quod est synceri Christiani officium, ipsam nobilitatem expressius representat, quàm se vindicem exhibere, Quod si quis pro vero nobili haberi nō potest, nec tuā tutari sine improperatione nobilitatem, nisi ad omnem iniuriam & contumeliam gladium corripiat, quod prohibet christianismus faceat, procul absit talis nobilitas. Quæ hæc nobilitas si à Christianismo desciscere & ad paganismum redire debeas: Dicite quæso Domini mei, nunquid melius est hominem Christianum esse sine hac mūdi nobilitate, quam ita nobilem esse & non Christianum?

Denique qui ita inimicum persequitur, vt velit penitus eum de medio tollere & exterminare, proficitur & confitetur si non apertè, se timore corripit, nec satis proprijs viribus confidere; præsertim cum id sæpius fiat, vt se suumq; statum quis securiorem reddat. Rursus is proficitur se non adhuc verè nobilem esse, sed velle suis armis & fortitudine fieri, & hoc cum priuata auctoritate gladium stringit & particulare certamen suscipit. Id siquidem semper fit vel zelo & studio vindictæ; vel securitatis futuræ amore. Hac de re Senecam magnū illum Philosophū disputantem audiamus: *Visio duas res prestare solet: aut solatium adfert ei qui accipit iniuriam, aut in reliquum securitatis.*

*Senec. li. vi
de clem.
cap. 21.*

ritatem. Principis maior est fortuna, quam ut tali solatio
egeat, manifestiorq; vis, quam ut alieno malo opinionem
sibi virium quarat.

Quid. 4.
fast.

Possis nocere, sat est.

Si decedat hostis,

Ira super satis est.

Terent in Adelphis A. 2. scen. 1. Accipienda
missitanda iniuria adolescentium est.

Sunt quadam responsione, & ultione indigna.

Immo etiam si quis de nimia expositularet clemē-
tia: melius est nimium condonando offendere, quā
nimium puniendo & castigando: nam minus nocu-
mēti adfert, & si nocumentum fuerit, reparabile est.
Possunt siquidem nouæ superaddi pœnæ si sufficiens
defuerit: At nihil auferri potest, vbi in animadu-
sione fuerit excessus, præsertim si de vita aut honore
agatur. Deinde multò melius est laudari à nimia hu-
manitate, nempe quod nimis fuerit quis humanus
(conueniens hominū est, hominē seruare voluptas) quā à
delicate, brutus nominari. Laudabilius est dici mor-
misericiordiæ indulgentior; quā atræ bilis vicio fetor-
cior. Passio misericordiæ, præstat passioni iræ & cho-
leræ, nec vnius hominē cū citò pœniter quā alterius.

Horat lib 1. epp. ep. 2. Qui non moderabitur ira,

Infectum volet esse, dolor quod suaferit & mens

Dum pœnas odio per vim festinat in vltio.

Et citius prudens appellabitur, qui cum nocere
potuerit, & non nocuit, quam qui nocuit; Bias apud
Aufonium: Quod prudentis opus? cū possit, nolle nocere.

Vltori dicitur quod ira permotus faciat & dicat
quod stulti faciunt & dicunt, indigna homine nobili
exprobratio; ita dum vnam vult maculam elicere, al-
tera se turpiori defædat: Dicitq; facitq; quod ipse

Non sani est hominis, non sanus iuret O restes.

Persius
Saty. 3.

Et quamuis hæc non ita se haberent, ad motus tra-
men misericordiæ concitatur, quod ea virtus homi-
nibus sit conuenientior, ciuiliior quam sine caritate.

Terent. in
Heaut.

homo sum, humani à me nihil alienum puto.

Natura etiam nos ad eam inuitat, per modum que

in creatione seruauit, qui talis est, vt satis ostenderit se non intédere creare hominem inexorabilem, bellicosum, agrestem: sed potius creaturam rationalem, pacificam, amabilem, dulcem, benignam, mansuetā, & societatis studiosam:

Homo pacis ad otia natus

Candida pax homines, trux decet ira ferus:

Nec eū nos ex ferro, aut chalybe vel ære formauit: nec ex ebore, aut marmore dionātino sculpsit: aut ex quercu dura, vel alia si sit durior, arbore excidit: sed suauiter nos effinxit, non secus ac vas figulus, è limo terræ: Vt hinc instuamur nos nō debere esse inflexibiles sicut est chalybs, aut implicabiles vt est marmor, sed tractabiles, vt est lim^o terræ, ex quo nos Deus architectatus est. Discimus etiam animam nostram benignam esse debere, vt forma sit materiæ proportionata, anima dulcis sit vt corpus.

Rursus; natura voluit nudi nasceremur, impotētes & inermes, vt hinc erudiremur, nos ab ea productos esse propter pacem, amicitiam & beneuolentiam; nō propter bellum, lites, contentiones & duella, aut vt alijs simus damno & nocumento.

Inter animalia videmus, quod quædā armata creant, quædā leuiori armatura, quædā grauiori & quasi cataphracta. Quædā cornibus roborauit, vt tautos, ceruos, vnicornes, arietes: Alia vnguibus armauit, vt leones, gryphos, miluos, felēs; Quædam dentibus, vt apros, elephantos, qui præter pelle & magnitudinem promuscide valent; quædā crustis & squamis, quibus tanquam lorica obteguntur, vt crocodilos.

Et quod magis est, habet animalia figuram beluinā & crudelē, oculos immanes, vocē durā & horribilē, mugitus & rugitus ac plura alia suę ferocitatis signa & indicia. Sol^o veid homo ad similitudinē vermiculi nudus productus est, imbellis, imbecillis inermis, delicatus, pelle tenella, & multij penetrabili cōstans, nec membra habens, quibus bellum alijs, aut vim inferat, aut vim vi repellat. Nec enim capite ferite potest, vt aries aut taurus; nec manibus cadere, vt leo aut felis vnguibus; nec pedibus

calcitrare ut equus, nisi plus pœnæ & doloris suffineat, quâ cui hæc intulerit. Animalia verò alia alijs nocere possunt, nunc cornibus ut vnicornes & tauri nunc unguibus, ut feles, leones & gryphi: nunc spinis ut herinacei & alij pisces nonnulli: nunc veneno, ut scorpiones sine ipsorum offensione vlla. Solus homo nocere non potest, vel si noceat, nocet ut apis, quæ dum suum infigit aculeum non vitam nobis eripit,

D. Grego. apis aculeo similis, qui ita pungit, ut mortem non afferat: Naꝯ orat. sed sibi ipsi nocet & mortem adfert. ad unum ictum aculeo infixio, quidam apes statim emori putant. inquit Plinius.) animamque in vulnere ponit: Non potest siquidem homo damnum adferre alijs ijs armis, nisi se ipsum lædat, quæ à matre habet.

Plin lib. 11. c. 21.

Non potest sine spiritus perturbatione iram in alium colligere, & contrahere. Nec potest iniuriarum sibi factarum reminisci absque animi sui dolore, ac emotione. Eam ob causam utilis ei esset amnestia Atheniensis, & obliuionis ars, quam exoptabat Themistocles, ei esset sæpè conducibilior quam memoriæ ars, si tamen Simonides inuenirentur aut fratres Hieronymi Calabri ordinis S. Francisci, qui nõ minus artem obliuionis, quam memoriæ traderent.

Deinde homo noster figura donatus est, non crudeli aut horrida, ut cætera animalia, sed amica, dulci, bella, pacifica, præferens vera benevolentia & amicicia notas & insignia. Deus bone quam sunt eius oculi attractiui, quam aspectus amabilis? *Vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum* dicit quidam Quam

Cant. 4.

vox eius dulcis, gratiosa, quam blanda? nec Lyra Arionis sonus suauissimus, nec philomenæ cantus ei possunt æquiparari. Solus sermonem habet, quo amicitia conciliantur & conseruantur, inter homines, ac lites componuntur. Socialis est homo, hominum consuetudine & familiaritate oblectatur: *non est bonum homini esse solum.* Hoc ei à natura institutum est, ut gaudeat cum alijs benefacere potest, & tristetur naturaliter cum malefecerit. Solus risibilis est, ut sit signum lætitiæ & exultationis: flebilis etiam est, quæ

quo eius pietas, clementia & misericordia exprimentur.

Omnis homo, vir æquè ac fœmina in egressu è materno utero, & in hunc mundum ingressu, prorùpit in lachrymas: *primam vocem similem omnibus emisi ploràs* ait Salomon. Mares voce elatiore incipiendo per A, quasi propter culpam parentis sui Adæ: fœminæ voce demissiore per E, quasi propter transgressionem matris suæ Eux, ut quodam in loco adnotat Lyranus. Et ut paucis agam, homo in se omnia amicitia, ac benevolentia signa præferret, nulla quibus ad malefaciendum aut nocendum natus esse videatur. *Quorsù hæc omnia? Ut per hanc suam nuditatē, imbecillitatem, lenitatē, & mansuetudinē figuræ suæ impressam, intelligat se à naturâ, seu potius naturæ auctore Deo nõ alium ob finem creatum, quam ut pacem & amicitia colat, cum omnibus pacificè, & tranquillè viuat, facilliq; ad remittendum & condonandum existat.*

Dæus quoq; illum libertate arbitrij & ratione adauxit, ut vi & violentia nihil, sed consilio, & ipsius dictamine rationis, efficiat. Et si quæ litium aut turbatum inter homines sibi similes tempestas oriat, illa amicè & pacificè compescat. Hoc intendebat natura quando sic illum effigauit, nõ eum querulosum, nõ inexorabilem esse volebat. Si igitur belli, duelli, crudelitatis amans fuerit & sitiens, & si nulla erga proximum concitetur misericordia, contra naturam suam & conditionem operatur, quæ vim omnem & violentiam abhòrret oppressionem.

Mors in ventre materno eos opprimere debuisset, qui primi homini pauperi arma offensiva constarunt & fabricati sunt, gladios, pugiones, frameas, hastas, lanceas, corsica, hastilia, halebredas, bipennes, iacula, sagittas, arcubalistas, arcumanuales fundas, tormeta bellica, petardas, bõbardas, tormeta manuarum, pilâ tormetaria, pulueres tormetarios (etiã si horum inuentor fuerit Religiosus, ut fert hominũ opinio, & ut in libro quodã pleno bellicorũ instrumentorũ videtur depictum; si tamen mala fecerit intentione, nam

casu factum est, vt liber ille denarrat, cum enip medicinali esset cōpositioni intentis, cui inerat materia sulphurea, eaq; cōpositio igni esset vicina, ignem cōcepit) & omnia alia instrumenta & arma bellica ad instar tonitruorum & fulgurum ad conterendos, vulnerandos, mutilandos, occidendos, dilaniandos homines, & eos ab illa mansuetudine ad quam nos fixerat & formarat natura auocandos. Hæc inquam omnia armorum genera cum suis inuentoribus debuissent in principio perire.

Planè digni omnes arte perire sicut.

ijs quippè adscribenda sunt, quibus sese homines infestant & exagitant mala, quæ rã atrocita sunt & portentosa: vt illum verissimum comprobetur *Hominini lupus*. Nihil est q̄ ab alijs creaturis patitur homo, si ad ea quæ ab ipso homine solo perfert, illud referat, cū tamē homo homini vt Deus esse deberet *hominini Deus*, & rãquam creator eiusdem & conseruator.

Et q̄ maius est, vt hæc crudelitas magis deserviat, & omnis mātuetudo ab humano corde aueretur, profusq; exularet istud: *Misericordia motus est*, excogitant hominū sequiticia tympana, fistulas, tubas, clamores, & bellicas ostērationes, quib. obbrute scimus, & leonina quadã ferocitate agitati intrepidè mortis discrimini vitam nostrã obijcimus. Mortis dico tam acutã, quam passiuã; tam inferendã, quam perferendã, seclusã omni misericordia. Sic industrius est homo vt istud aboleatur: *Misericordia motus est*. Vt motus misericordix euellantur, & generis humani inimici zuzum interferatur, seicã motus, quibus homines se inuicem impetant, & pro rebus leuissimis & abiectissimis persæpè se quasi dilaniēt. O quam sumus deplorandi! quod pulchram hanc naturę de clementia obseruanda lectionem surda aure sic praterreamus.

Quis furor è ciues, sceleratam accersere mortem?

Sed nõne ipsa corpora nostra omnem nos docent elementia & misericordiam? Ecquod membrum est in toto corpore, q̄ alteri eiusdē corporis membro nõ cōpatiatur & in necessitate succurrat? Si vna manu sit

ut scabie facta, nonne protinus, ut remediū afferat, se applicat altera? *manus manum fricat.* Si ambulando laedatur pes, os statim clamat & conqueritur: & man⁹ ut ad ignē accensū remediū adhibitura accurrit. *vbi dolor ibi manus.* Si pars corporis ad effusionē sāguinis laedatur, non totus sanguis eborrit, non secus ac exercitus totius provinciae solet civitati periclitari succurrere. Si cor tremore eboritur aut ira, si verecūdia in frōte est, omnium extremitatū corporis sāguis, tanq̄ milites praesidarij ac finitimi regni alicuius ad sonitū tympani, opē latu⁹ parti corporis eborota presto est, ut verissimū sit q̄ ad Corinthi scribit B. Paulus *Si quid patitur unū mēbrum, compatiuntur omnia mēbra.*

Immo facta piusculē nō expectant tātis per donec pariantur, sed ut serventur alia exponit se periculo, & ne laedatur praevēniūt: manus pro oculis, ne exaccetur; digiti pro lingua, ne iusculo perquam calido aduratur; pes pro pede, ne in glacie debili ad fundū lutis vel aquae praecipit cū toto corpore corruat, collaboret strenuē. Quid? Si unū mēbrum alterū graniter sauciet, q̄ in pē contingit, sauciatū non eboritur, sed moderatē fert ne concertādo, & se inuicē offendēdo & vulnerando tandē tota corporis machina dissolvatur & ruinā patiatur. Vidistisne unq̄ labia aut linguā de dētibus expostulantē si subindē comedēdo mors⁹ experiatur ipsorum? Aut audistisne aliquando quod pes de manu vindictā sumere voluerit, si faber lignarius parum cautus, lignum excindendo securis ictu illum feriat & vulneret? Aut quod oculus contra digitum egerit, si incautius eius prunam attigerit?

His igitur omnibus natura nos docet evidentissimē ut clementes simus, misericordes, propensi ad opem ceteris ferendam, cum simus unius corporis generis humani mēbra, mēbra unius corporis mystici Iesu Christi, aut Ecclesiae, mēbra eiusdem reipublicae, mēbra eiusdem monasterij aut collegij. Denique cur Dominus noster Iesus Christus carnem suam nobis ad manducandam dedit, sanguinē ad bibendum, nisi ut sapē manducando & bibendo carnē

& sanguinem agni, humorē, & huius agni qui omnia
 pertulit, naturalem participarem complexionem
 cibis enim & potus possunt complexionem immu-
 tare. Sperabat quod in ipsum mutaretur: non tu
 tabis me sed tu mutaberis in me Interim semper ut
 manemus: lupi sumus agnum comedentes ait B. Chrysos-
 tomus. Emendemus hæc quæso, &c.

D. Chry-
 so. 6. ad
 pop. Ant.

CONCIO VNDECIMA.

Græca. Themà, Καὶ ἔσπλαγχνίσθη.

Vulgata. Et misericordia motus est.

Syriaca. Et misertus est eius.

Factâ repetitione vñtata sermonis præceden-
 tis, ita propositum.

Dicemus } I. Quod varijs modis nobis noceat, nisi fuer-
 hodie } mus misericordes
 } II. Quod Deum nobis reddamus aduersari
 } nisi clementes fuerimus.

QVOD MVLTIS MODIS NOCEAT
 nisi fuerimus misericordes.

Hesterno die audiuitis (dilectissime anime) quæ
 & quanta nos ad clementiam inuitent & alle-
 ciant, Hodierno die ostendemus, quæ & quanta
 inhumanitatem ac ferocitatem dissuadeant & conde-
 nent. Quod multum damni incurramus vlciscendo: quod
 ob vindictam tam in hac vita, quam in alia castigemur
 quam parum solati ex vindicta sumamus: Quod ob
 eam sepe honoris ac famæ iacturam, immo omnium bono-
 rum faciamus: Quod gaudio illo, quo aliunde per-
 fundi possemus, nos ipsos priuemus. Quod ob zelum
 vindictæ vitæ, & sepe haud dubie Dei gratiam, vel quæ
 habemus, aut ipsius augmentum consequeremur, ac
 Dei vitam æternam, amittamus. Odamnum ob volu-
 ptatem adeo breuem, inestimabile, verissimum illud:

Δύο